

Motion till riksdagen 2012/13:T406

av **Jan Lindholm m.fl. (MP)**

Fast telefoni – en säkerhetsfråga

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkerställa alla människors rätt till fast telefoni i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nedmonteringen av det fasta nätet snarast måste stoppas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om betydelsen av att bevara och utveckla det fasta telefontätet.

Tidigare behandling

Frågan om det fasta telefontätet har tagits upp i totalt sexton olika motioner av ledamöter från nästan samtliga partier sedan år 2000. Frågan var redan på 1900-talets slut en fråga som engagerade. Två av de totalt tjugo motioner som man hittar på riksdagens hemsida i detta ämne är skrivna av miljöpartister. Den senaste motionen från miljöpartister är från 2010 och avslogs genom förenklad behandling, vilket i praktiken betyder att man inte ger någon synlig motivering till avslaget av ett enskilt yrkande.

Bakgrund

Många människor runt om i Sverige är i dag oroliga för att förlora sin kontakt med omvärlden via den fasta telefonin. Det rör sig om cirka 70 000 abonnenter vars fasta telefoni kommer att avvecklas. Cirka tusen telestationer ska läggas ned. En miljon telefonstolpar ska bort. Och det här vill Telia genomföra under, som det uppges, cirka åtta år.

Fel! Okänt namn på

Enligt lagen om elektronisk kommunikation ska hushåll i Sverige ha rätt till tillgång till telefoni till överkomliga priser. Post- och telestyrelsen för enligt uppgift en ständig dialog och gör uppföljningar för att det ska finnas ersättningar med telefoni som fungerar, även om det inte blir fråga om den traditionella utan om en mobil lösning. Där så inte sker ska det göras en upphandling och från Post- och telestyrelsens sida skötas på ett sådant sätt att de boende, om de så önskar, erhåller den telefoni de har rätt till.

Trots att detta låter betryggande är teorin och verkligheten två olika saker i dagens Sverige. Lagen säger att man har rätt till telefoni oavsett var man bor, men verkligheten visar sig alltför ofta vara en annan. Människor ramlar mycket tydligt mellan stolarna. I Norrbotten, Västerbotten och olika delar av Sverige kommer nu rapporter om problem när det fasta telefont nätet avvecklas utan att fungerande alternativ erbjuds. Det som nu sker i spåren av Telias avveckling av det fasta telefont nätet ger en allvarlig varningssignal. Principen om rätt till telefoni i hela landet är på väg att sättas ur spel.

Som ett bevis på hur många som oroar sig för avvecklingen av det fasta telefont nätet så mottog regeringen under 2011 en namninsamling med fjortontusen namnunderskrifter från personer som protesterade mot nedmonteringen.

Sårbarhet

Den mobila kommunikationsteknikens svagheter visade sig tydligt när stormen Gudrun drog fram. När det fasta nätet revs ned av fallande träd fanns bara trådlöst att tillgå. Tyvärr revs även elförsörjningen till många basstationer ned och de reserver som fanns klarade inte av situationen. Efter bara några timmar var de flesta stationer utslagna.

Den fasta telefonin får sin elförsörjning via kommunikationstrådarna, vilket i praktiken innebär att det trådlösa och det fasta representerar två olika elförsörjningssystem som vid katastroflägen visar sig vara mycket viktigt. På många ställen där elen slås ut vid katastrofer står det fasta nätet kvar eller tvärt om. Dubbla system för el innebär mindre sårbarhet än ett system.

Den fasta telefonin är uppbyggd på koppartråd. Med åren försvagas kopparren i tråden och vid service kan den lätt gå sönder. Koppartråden kan då i många fall ersättas med optisk fiber trots att sårbarheten då blir något sämre.

Den strategiska aspekten att ett fast telefont nät innebär en ökad säkerhet för vårt telekommunikationsnät glöms ofta bort i debatten. Med avregleringar följer med nödvändighet att konkurrensutsatta aktörer väljer bort kommersiellt olönsamma delar av tekniken. Därför måste samhället överväga om merkostnaden för säkerhet skall tas via skattemedel eller om den kostnaden via lag ska åläggas operatörerna att dela på.

Att inte ta ansvar för sårbarhetsaspekter är politisk dumhet och självklart en ansvarslöshet som inte bör förekomma i ett modernt samhälle och en väl fungerande demokrati. När det fasta telenätet nu av kommersiella motiv monteras ned i stora delar av landet så måste därför politiken ta ansvar för konsekvenserna.

Att påstå att samhället tar ansvar för de så kallade USO-tjänsterna (de samhällsomfattande tjänsterna), som enligt lag bland annat skall ge alla svenska medborgare en rimlig tillgänglighet, blir inte trovärdigt om man inte hanterar frågan. Regeringen erkänner att man har ett ansvar men gör inget åt saken.

Rättigheten till telefoni

Regeringen är ytterst ansvarig för principen om allas rätt till telefon, oavsett bostadsort. Delstatliga Telia, som i dag har ansvaret för gamla Televerkets telenät, måste alltid visa en uppriktig vilja att lösa de problem som uppstår när telestationer läggs ned. PTS måste som ansvarig statlig myndighet arbeta mycket aktivt för att inte någon skall lämnas i sticket.

Om man drar in en tjänst är det enda rimliga att man samtidigt presenterar en lösning för de berörda människorna. Men så sker inte i dag. Man meddelar bara att man drar in den fasta telefonin och lämnar efter sig ett stort tomrum.

Kopparnätet täcker hela Sverige. Mobilnätet är däremot inte uppbyggt på det sättet. Brister finns i framför allt skogslänen från Värmland upp till Norrbotten. Kopparnätet har även en annan fördel för den ökande andelen människor i vårt land som drabbas av funktionshindret elöverkänslighet. Många av dessa har på grund av sitt funktionshinder tvingats att flytta från tätbebyggt område till glesbygd för att lindra sina sjukdomssymptom. För dessa människor fungerar varken Telias eller PTS mobila lösningar utan man förlorar all möjlighet till telekommunikation när Telia lägger ned kopparnätet. Många av dessa drabbade har svårt att vistas i närheten av elnätet men klarar någorlunda av kortare tider i närheten av fast telefoni.

För att lagen om rätt till telefoni även skall kunna gälla för dessa människor måste det fasta kopparnätet bevaras. Tas det bort, framförallt i glesbygd, försvinner både kommunikationen med omvärlden och ofta även möjligheterna till arbete och sysselsättning och personen ifråga döms till passivitet och bidragsberoende.

För de patienter som i sin diagnos även har elöverkänslighet som del av sina problem är det ett nästan oöverstigligt hinder att exempelvis få tag på sina mediciner utan tillgång till fast telefoni. Den kroniskt sjuke måste inte bara ha möjlighet till telefonkontakt med sin läkare utan även med sitt apotek.

Sedan apoteken privatiserades har det behovet ökat för dem som inte kan tillbringa så lång tid i den elsmogg som ett apotek utgör. Sådana patienter måste ringa sitt apotek i förväg och försäkra sig om att den aktuella medicinen finns inne eftersom man i många fall inte kan göra om besöket på några dagar. För sådana patienter kan alternativet att besöka flera apotek vara uteslutet. Att bli berövad den fasta telefonin innebär i praktiken att man blir berövad möjligheten att sköta sin hälsa.

Fel! Okänt namn

Framtiden

Man skall heller inte underskatta kopparnätets framtida betydelse. Den senaste utvecklingen av ADSL-tekniken pekar på mycket intressanta utvecklingsmöjligheter av kopparnätet. Inom kort kan det mycket väl visa sig vara ett väldigt dåligt beslut att montera ned stora delar av kopparledningarna.

Förslag till åtgärd

Mot bakgrund av det ovan anförda är det rimligt att regeringen tar ansvar för att säkerställa alla medborgares rätt till fast telefoni i Sverige. Det finns inget undantag i den rätten som säger att den som är elöverkänslig inte skulle ha samma rätt som andra. Det är regeringen och inte Telia som har ansvaret att säkerställa denna rättighet för alla, vilket riksdagen bör ge regeringen till känna.

Det fasta telenätet är en del av den rättighet medborgarna har och inte en kommersiell tillgång hos Telia, vars framtid kan avgöras av kortsiktiga och affärsmässiga överväganden. Riksdagen bör ge regeringen till känna som sin mening att nedmonteringen av det fasta telefont nätet snarast måste stoppas.

Av såväl strategiska som hälsomässiga anledningar finns det starka motiv att bevara ett heltäckande nationellt kopparnät för telekommunikation. Att avreglering leder till att kortsiktiga ekonomiska intressen styr utvecklingen är knappast en överraskning utan egentligen en av de effekter som eftersträvas. Därför är det rimligt att samhället ser över hur de samhällseliga intressen som inte ryms inom ett kommersiellt intresse skall hanteras. För att säkerställa ett robust samhälle med låg sårbarhet samt för att kunna erbjuda den växande gruppen elöverkänsliga möjlighet till fortsatt delaktighet i samhället är det av stor betydelse att bevara och utveckla det fasta telefont nätet. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna som sin uppfattning.

Stockholm den 4 oktober 2012

Jan Lindholm (MP)

Peter Eriksson (MP)

Bodil Ceballos (MP)

Jabar Amin (MP)

Peter Rådberg (MP)

Mats Pertoft (MP)

Lotta Hedström (MP)

Tina Ehn (MP)

Agneta Luttröpp (MP)